Ἡ ἐκκλησιαστική ζωγραφική

στὴ Γερμανία ἄρχισε ἀπὸ τὸν 15ον αἰῶνα

Οἱ διασημότεροι ζωγράφοι παλαιοὶ καὶ σύγχρονοι

Ὑπὸ τοῦ κ. ΧΑΡΙΛΑΟΥ ΧΡΙΣΤΟΓΕΩΡΓΟΥ

Ἡ Μαρία καὶ ὁ Ἰωσὴφ καὶ τὸ παιδὶ στο λικό του, ἀγγελοι ποιμένες στοὺς ἀγρούς, τὸ προσκύνημα τῶν μάγων καὶ ἡ φωνὴ πρὸς τὴν Αἴγυπτον, εἶναι λιγα ἀπὸ τὰ θέματα τῆς χριστιανικῆς θρησκειας, τῶν ὁποιων ἡ γραφικὴ ἀναπαράστασις καταλαμβάνει σημαντικὸν χῶρον εἰς τοὺς πίνακας τῶν μεγάλων Γερμανῶν ζωγράφων τοῦ Μεσαίωνος καὶ τῆς Ἀναγεννήσεως, οἱ ὁποῖοι ἀποτελοῦν σήμερον πολύτιμον ἀπόκτημα διαφόρων γερμανικῶν μουσείων τέχνης καὶ εἶναι γνωστοὶ ἀνὰ τὸν κόσμον, ἀπὸ ἀπεικόνισή των εἰς διάφορα βιβλία τέχνης, ἡμερολόγια καὶ χριστουγεννιατικες κάρτ — ποστάλ.

Η ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΖΩΓΡΑΦΙΚΗ

Ἡ ἐκκλησιαστικὴ ζωγραφικὴ κατὰ τὴν πρώτην χριστιανικὴν ἐποχὴν περιωρίζετο εἰς τὰς μεγάλας τοιχογραφίας μὲ τὰς ὁποίας διεκοσμοῦντο οἱ τοῖχοι τῶν Βασιλικῶν καὶ Ρωμαϊκῶν Καθεδρικῶν ναῶν· Ὅταν ὅμως κατὰ τὴν περίοδον τῆς Γοτθικῆς ἐκκλησιαστικῆς ἀρχιτεκτονικῆς ἐν Γερμανία οἱ τοῖχοι ἐξηφανίσθησαν ὀπισθεν πανυψήλων κιόνων καὶ τὸ ἐσωτερικὸν τῶν ἐκκλησιῶν διηρέθη εἰς μέγα ἀριθμὸν χωριστῶν μονάδων δὲν ἀπέμειναν πλέον μεγάλαι ἐπιφάνειαι διὰ τοιχογραφίας. Ἡ κατάστασις αὐτὴ ὡδήγησε εἰς τὴν φιλοτέχνησιν ζωγραφικῶν ἔργων ἐπὶ πινάκων καὶ ἐνεθάρρυνεν τὴν τεχνικὴν τῆς ξυλογραφίας καὶ χαλκογραφίας. Ἡ ἐποχὴ τῆς τέχνης αὐτῆς ἤρχισεν περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ 15ου αἰῶνος. Οἱ ἱστορικοὶ δὲ τῆς τέχνης χρησιμοποιοῦν τὸν ὅρον «Παλιὰ γερμανικὴ σχολὴ» γιὰ νὰ διακρίνουν τὴν καλλιτεχνικὴν αὐτὴν κίνησιν ἀπὸ τὴν ὁλλανδικήν, τὴν ἰταλικὴ καὶ τὰς λοιπὰς περιεχομένου χαλκογραφίας του «Μελαγχολία» «Θάνατος καὶ Διάβολος» καὶ τὸ «ὁ Ἱερώνυμος εἰς τὴν Ἔρημον».

Μεταξὺ τῶν μεγάλων συγχρόνων τοῦ Ντύρερ, εἶναι καὶ ὁ Ματίας Γκρύνεβαλντ (1475—1520), τοῦ ὁποίου τὸ γνωστότερο ἔργον «ὁ Θωμᾶς τοῦ Ἰζενχάϊμ», εὑρίσκεται σήμερον εἰς τὸ μουσεῖον Οὐντερλίντεν τῆς

«Φυγὴ πρὸς τὴν Αἴγυπτο» — ἐλαιογραφία τοῦ 1600 ἔργο τοῦ Γερμανοῦ ζωγράφου Χάντς Ρόττενχάμμερ

περιφήμους εὐρωπαϊκὰς σχολὰς τῆς περιόδου αὐτῆς.

ΔΙΑΣΗΜΟΙ ΖΩΓΡΑΦΟΙ

Μεταξὺ τῶν ἀνεκτιμήτων θησαυρῶν τέχνης τοῦ τέλους τοῦ Μεσαίωνος συγκαταλέγονται οἱ πίνακες τοῦ μεγάλου ζωγράφου τῆς Κολωνίας Στεφάνου Λόχνερ (1406—1451) ἰδίᾳ τὰ θαυμάσια πορτραῖτα του τῆς Παρθένου, τὰ ἔργα τοῦ αὐστηροῦ ἀλλὰ λαμπροῦ Κόνραντ Βίτς (1400—1447) καὶ αἱ γκραβοῦρες καὶ τὰ εἰδυλλιακὰ πορτραῖτα τῆς Ἁγίας οἰκογενείας τοῦ Μάρτιν Σονγκάουερ (1440—1491).

Ὁ μεγαλύτερος Γερμανὸς ζωγράφος τοῦ τέλους τοῦ 15ου αἰῶνος καὶ τῶν ἀρχῶν τοῦ 16ου ὅστις ὑπὸ πολλῶν θεωρεῖται καὶ ὡς ὁ μεγαλύτερος Γερμανὸς ζωγράφος ὅλων τῶν ἐποχῶν — εἶναι ὁ Ἄλμπρεχ Ντύρερ.

Ὁ Ντύρερ, ἐκτὸς ἀπὸ τοὺς πολυαρίθμους πίνακάς του μᾶς ἐκληρονόμησεν ἐπίσης καὶ μίαν ἀξιόλογον συλλογὴν ἔργων γραφικῆς τέχνης, μεταξὺ τῶν ὁποίων συγκαταλέγεται ἡ σειρὰ τῶν περιφήμων ξυλογραφιῶν του: «Τὸ Πάθος» «Ἡ ζωὴ τῆς Παρθένου Μαρίας» καὶ «Ἡ Ἀποκάλυψις».

Ἡ λαμπρότης τῶν χαλκογραφιῶν τοῦ Ντύρερ εἶναι καὶ σήμερον ἀκόμη ἀνυπέρβλητος. Θὰ ἀπετέλει δὲ παράλειψιν ἂν δὲν ἀναφέραμεν ὡς χαρακτηριστικὰ δείγματά των, τὰς φιλοσοφικοῦ πόλεως Κολμὰρ τῆς Ἀλσατίας. Ἔργα τῆς ἰδίας ἐποχῆς εἶναι οἱ ρομαντικοὶ πίνακες ζωγραφικῆς τοῦ Ἄλμπρεχτ Ἀλντόρφερ (1430—1538), ὡς αἴφνης, «Ἡ γέννησις τοῦ Χριστοῦ» κλπ 120 πίνακες τοῦ ζωγράφου τῆς ἰδίας ἐποχῆς Λουκὰ Γκράναχ (1472—1553), περιεσώθησαν εἰς διάφορα γερμανικὰ μουσεῖα. Εἰς τὰ γερμανικὰ μουσεῖα, περισώθησαν ἐπίσης πολλὰ ἀξιόλογα ἔργα, τοῦ μαθητοῦ τοῦ Ντύρερ, Χὰνς Μπάλντουγκ Γκρὶν (1484-1545).

ΣΥΓΧΡΟΝΟΙ ΖΩΓΡΑΦΟΙ

Χρησιμοποιοῦντες τελείως διάφορα μέσα ἐκφράσεως, ἀλλὰ μὲ τὴν ἴδιαν πάντοτε ἔντασιν ἀφοσιώσεως τῶν παλαιῶν μεγάλων προδρόμων των, οἱ σύγχρονοι Γερμανοὶ ζωγράφοι, ἐφιλοτέχνησαν καὶ αὐτοὶ χριστιανικὰ θέματα. Μεταξὺ αὐτῶν, περιλαμβάνονται ἰδία ζωγράφοι καὶ γλύπται τῆς γερμανικῆς ἐξπρεσιονιστικῆς σχολῆς ὡς ὁ Κρίστιαν Ρόλφς (1849—1938), ὁ Ἐμὶλ Νόλντε (1867—1959) καὶ ὁ Ἔρνεστ Μπάρλαχ (1870—1938), τῶν ὁποίων τὰ ἔργα ἂν καὶ ἀπαγορευθέντα ὑπὸ τῶν ναζιστῶν, ὡς χυδαῖα ἔργα παρακμῆς», ἀναγνωρίζονται σήμερον παγκοσμίως ὡς ἐξαιρετικῆς ἀξίας προϊόντα τῶν σημαντικωτέρων ἐκπροσώπων τῆς συγχρόνου γερμανικῆς τέχνης.

ΧΑΡ. ΧΡΙΣΤΟΓΕΩΡΓΟΣ

ΑΣΤΥ
ΑΥΡΙΟΝ 5—12
Ἕνα HARD — CORE τῆς Γαλλικῆς παραγωγῆς ποὺ ὁ τίτλος του λέει πολλὰ
ΚΑΥΤΕΣ ΝΥΧΤΕΣ
ΕΓΧΡΩΜΟΝ Α' ΠΡΟΒΟΛΗ
μὲ τὴν διάσημη πορνὸ στὰρ ΖΑΝ ΛΟΥΙ· ΒΑΤΙΕΡ
ΣΙΓΚΙΤ ΣΕΛΙΕΡ
ΣΗΜΕΡΟΝ 5—12
ΔΙΕΣΤΡΑΜΜΕΝΑ ΝΕΙΑΤΑ
ΕΓΧΡΩΜΟΝ
ΑΚΑΤΑΛΛΗΛΟΝ

ΟΜΟΝΟΙΑ
ΑΥΡΙΟΝ 4—12.15
Τὸ μεγαλύτερο ἀριστούργημα γιὰ τὸν μεγαλύτερο ἐραστὴ τῶν αἰώνων
ΦΕΝΤΕΡΙΚΟ ΦΕΛΛΙΝΙ
Ο ΚΑΖΑΝΟΒΑΣ
ΕΓΧΡΩΜΟΝ
ΝΤΟΝΑΛΝΤ ΣΑΔΕΡΛΑΝΤ
ΣΗΜΕΡΟΝ 4—12.15
ΚΡΑΥΓΗ ΓΥΝΑΙΚΩΝ
ΕΓΧΡΩΜΟΝ
ΜΕΛΙΝΑ ΜΕΡΚΟΥΡΗ
ΕΛΕΝ ΜΠΕΡΣΤΥΝ

ΚΑΤΣΑΪΤΗΣ
ΚΟΣΤΟΥΜΙΑ ΟΛΟΜΑΛΛΑ 3Δ' ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗ
Δρχ. 3.800 — ΥΠΟΚΑΜΙΣΑ, ΓΡΑΒΑΤΕΣ, ΠΟΥΛΟΒΕΡ, ΣΑΚΚΑΚΙΑ ΟΛΟΜΑΛΛΑ
ΚΟΣΤΟΥΜΙΑ ΑΓΓΛΙΑΣ 4.900
ΠΑΝΤΕΛΟΝΙΑ ΚΑΜΠΑΡΤΙΝΑ ΔΡΑΧ. 600
ΠΑΝΤΕΛΟΝΙΑ ΠΟΛΥΕΣΤΕΡ ΔΡΑΧ. 450
ΚΟΤΛΕ ΤΖΙΝ ΜΠΟΥΦΑΝ ΜΟΝΤΓΚΟΜΕΡΥ
ὅλα μας τὰ εἴδη σὲ καταπληκτικὲς τιμὲς
ΜΑΙΖΩΝΟΣ — ΠΑΝΤΑΝΑΣΣΗΣ
(Ἔναντι Δημαρχίας) — ΠΑΤΡΑΙ

ΑΡΜΟΝΙΑ
ΣΗΜΕΡΟΝ 4—12.30
2 ΕΡΓΑ
1ον
ΘΑΝΑΣΗΣ
Ο ΠΙΟ ΓΡΗΓΟΡΟΣ ΤΡΕΛΟΣ
Θὰ χαλάση κόσμο, ἡ θεοπάλαβη κωμωδία τοῦ ΘΑΝΑΣΗ ΒΕΓΓΟΥ
2ον
ΜΠΡΟΥΣ ΛΑ'Ι' Ο ΜΕΓΑΛΟΣ ΑΡΧΗΓΟΣ ΤΟΥ ΚΑΡΑΤΕ
Τελευταία ὑπὲρ—δημιουργία μ' ἕναν κεραυνὸ δράσεως
ΑΥΡΙΟΝ 5—12.15
ΜΙΑ ΓΡΟΘΙΑ ΣΑΝ ΤΟΥ ΜΠΡΟΥΣ ΛΗ
ΠΑΡΑΓΩΓΗ 1977
Δράση! Περιπέτεια! Ἐκδίκηση μέχρι θανάτου!
ΑΚΑΤΑΛΛΗΛΟΝ

ΕΝΑ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ

Ο ὑπερπληθυσμὸς τῆς γῆς δὲν εἶναι μεγάλη ἀπειλή

Ἀρκεῖ νὰ συμπεριφερόμεθα σωστὰ ἀπέναντι στὴ φύση

ΟΙ ΑΠΟΨΕΙΣ ΕΛΛΗΝΟΣ ΟΙΚΟΛΟΓΟΥ

Ὁ ὑπερπληθυσμὸς ἀποτελεῖ — μαζὶ μὲ τὴ μόλυνση τοῦ περιβάλλοντος — ἕνα ἀπὸ τὰ πιὸ ἀνησυχητικὰ καὶ τὰ πιὸ δυσεπίλυτα προβλήματα, ποὺ ἀντιμετωπίζει ἡ σύγχρονη κοινωνία· Τὶ θὰ συμβεῖ, πραγματικά, ὅταν ὁ πληθυσμὸς τῆς γῆς φτάσει σὲ ἐπικίνδυνα μεγάλους ἀριθμούς; Ἕνας Ἕλληνας, εἰδικὸς, ὁ οἰκολόγος κ. Ἀλέξης Καραγιάννης, λέκτωρ τοῦ πανεπιστημίου τοῦ Ὄσλο, τονίζει στὸ ἔργο του «Γενικὴ οἰκολογία», τὶς τρομερὲς καταστάσεις ποὺ δημιουργεῖ ὁ ὑπερπληθυσμὸς σὲ ὡρισμένες «κοινωνίες» ζώων;

Ἕνα μικρὸ κίτρινο τρωκτικό, τὸ Λέμμεν, ποὺ ζεῖ στὴ Σκανδιναβία, στὴ Γροιλανδία καὶ στὴ Σιβηρία, ὑπόκειται περιοδικὰ σὲ πληθυσμιακὴ ἔκρηξη. Κάθε δέκα, πάνω κάτω χρόνια, τὰ Λέμμεν τὰ πιάνει ἕνα εἶδος ὁμαδικῆς τρέλλας. Παρατᾶνε τὶς φωλιές τους καὶ κατευθύνονται, κατὰ ἑκατομμύρια πρὸς τὰ ποτάμια ἢ τὶς θάλασσες, ὅπου καὶ πνίγονται. Νορβηγοὶ ἐπιστήμονες, ποὺ μελέτησαν τὸ φαινόμενο, βρῆκαν πὼς τὰ 19 στὰ 20 Λέμμεν εἶναι σεξουαλικὰ ἀνώριμα καὶ πὼς ὅλα ἔπασχαν ἀπὸ ὑπερπαραγωγὴ ἀνδρεναλίνης ποὺ τάχα καταντήσει νευρικὰ καὶ φυσιολογικὰ ἐρείπια. Τὸ ἴδιο γινόταν παλιότερα καὶ μὲ τοὺς σκίουρους τῆς Β. Εὐρώπης, ποὺ ἄφηναν τὰ δάση καὶ πνίγονταν κατὰ ἑκατομμύρια στὶς λίμνες καὶ τὰ ποτάμια. Καὶ σ' αὐτὴ τὴν περίπτωση τὰ ζῶα ἦταν νεαρὰ ἀνώριμα σεξουαλικὰ ἄτομα ποὺ τὸ νευρικό τους σύστημα εἶχε σπαραλιαστεῖ ἀπὸ ὑπερέκκριση ἀδρενολίνης.

Τὸ φαινόμενο αὐτὸ τῆς πορείας τοῦ θανάτου παρατηρεῖται σὲ πολλὰ εἴδη ζώων καὶ δὲ σχετίζεται μὲ τὴ μετανάστευση. Αὐτὲς οἱ πορεῖες γίνονται ἀπὸ ζῶα ποὺ κατοικοῦν σ' ἕνα ὁρισμένο τόπο καὶ ζοῦν κατὰ φυλὲς ἢ οἰκογένειες. Σὲ κοπάδια ἑνώνονται μόνο γιὰ νὰ πεθάνουν. Ὅταν ὁ πληθυσμὸς αὐξηθεῖ ὑπερβολικά, ὁ ζωτικὸς χῶρος κι ἡ τροφὴ περιορίζονται, οἱ ἀνάγκες πολλαπλασιάζονται καὶ τότε, τὸ νευρικὸ τους σύστημα πιέζεται ἀφόρητα καὶ καταρρέει. Αὐτὸ συμβαίνει στὰ ζῶα ποὺ δὲν ἔχουν ἐχθροὺς ἱκανοὺς νὰ περιορίσουν τὴν πληθυσμιακὴ τους αὔξηση.

Στὰ οἰκιακὰ ζῶα, δὲν ἔνοιμε πορεῖες θανάτου, ἀλλὰ σεξουαλικὴ ἀνωριμότητα, ἀποβολὲς καὶ νευρικὲς κρίσεις· Ἀρκεῖ νὰ λείψει ἡ τροφὴ ἢ νὰ περιοριστεῖ ὁ χῶρος γιὰ νὰ γίνουν οἱ προβατίνες στεῖρες ἢ ὅσες πιάσουν παιδιὰ νὰ τ' ἀπορρίξουν μὲ τὰ πρῶτα φθινοπωρινὰ κρύα. Πολλοὶ ἰδιοκτῆτες ὀρνιθοτροφείων ἢ χοιροτροφίων παρατήρησαν, πὼς ὅταν προσθέσουν μερικὰ ζῶα παραπάνω σ' ἕνα περιορισμένο χῶρο, παρουσιάζονται φαινόμενα ἐντασης καὶ ἐξαψης, καὶ σὲ συνέχεια, τὰ γκαστρωμένα θηλυκὰ κι ὅσα ἔχουν μικρὰ δείχνουν καθαρὰ συμπτώματα νευρικῆς κρίσης. Τὰ γκαστρωμένα ἀποβάλλουν, οἱ μητέρες δὲν θηλάζουν ἢ τρῶνε τὰ μικρά τους καὶ τὰ ἀνήλικα γίνονται θύματα συνεχῶν ἐπιθέσεων.

Στὶς μελέτες ποὺ ἔκανε ὁ καθηγητὴς Βαλαώρας γιὰ τὴν ἐξέλιξη τοῦ πληθυσμοῦ στὴν Ἑλλάδα, ἀπὸ τὸ 1940 καὶ μετά, βλέπουμε μιὰ ἀντίστοιχη κατάσταση σεξουαλικῆς ὑπολειτουργίας καὶ στὸν ἄνθρωπο. Στὰ χρόνια τῆς κατοχῆς ἑκατοντάδες χιλιάδες νεαρὰ κορίτσια 11—15 χρόνων, δὲν παρουσίασαν ἔμμηνη ροή, μὲ ἐνδεχόμενο μόνιμης στειρότητας, ἐνῶ οἱ ἔγκυες σπάνια μποροῦσαν νὰ κρατήσουν τὸ παιδὶ καὶ ἀπέβαλλαν.

ΚΑΙ Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΕΓΙΝΕ ΚΥΡΙΑΡΧΟΣ

Τὸ ζήτημα εἶναι ὅτι ὁ ἄνθρωπος εἶναι ἀρκετὰ λογικός, ὥστε νὰ μὴ καταδικάζει τὸ γένος του μὲ τέτοιες πορεῖες θανάτου.

Τὶς ἀντικαθιστᾶ, βέβαια, μὲ τοὺς πολέμους, ἀλλὰ κι' αὐτὴ ἡ μάστιγα πάει νὰ ἐκλείψει. Εἴτε μὲ τὴν ἀνθρώπινη λογική, εἴτε μὲ τὴν ἰσορροπία τοῦ τρόμου, οἱ παγκόσμιοι πόλεμοι, καταργήθηκαν, ὅπως ὅλοι ἐλπίζουμε, καὶ οἱ τοπικοὶ πόλεμοι, ἐλπίζουμε πάλι, σύντομα θὰ καταργηθοῦν. Οἱ ἐπιδημίες ὑπερνικήθηκαν, ὁ ἄνθρωπος μειώνει τὸν ἀριθμὸ τῶν ἐχθρῶν του, ὑπερνικᾶει τὰ καταστρεπτικὰ ἀποτελέσματα τῶν θεομηνιῶν. Τὶ θὰ γίνει, λοιπόν, ὅταν ὁ ἄνθρωπος θὰ κυριαρχήσει ἀπόλυτα στὴ φύση καὶ δὲν θὰ ἔχει, σχεδὸν, ἐχθρούς; Ἂς ὑποθέσουμε μιὰ περιοχὴ ὅπου μποροῦν νὰ ζήσουν 50.000 ἔντομα. Γιὰ νὰ φτάσουν στὸν ἀριθμὸ αὐτό, ἔστω ὅτι χρειάζονται ἑφτὰ ἑβδομάδες συνεχῶν ἐκκολάψεων κι ὅτι ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐντόμων τῆς πρώτης ἑβδομάδος εἶναι 700. Ἂν στὴν περιοχὴ ἐγκατασταθεῖ ἕνα πουλὶ ποὺ χρειάζεται 200 ἔντομα τὴν ἡμέρα γιὰ νὰ τραφεῖ, τότε τὸ σύστημα λειτουργεῖ σωστά· Καὶ τὰ ἔντομα ἐξακολουθοῦν νὰ ὑπάρχουν καὶ νὰ πολλαπλασιάζονται καὶ τὸ πουλὶ τρέφεται κανονικά. Ὑπάρχει, ἐπὶ πλέον ἀρκετὴ τροφὴ καὶ γιὰ ἕνα δεύτερο πουλὶ πού, πιθανό, νὰ εἶναι τὸ ταίρι τοῦ πρώτου. Ὡς νὰ ἐκκολαφθοῦν οἱ πρῶτοι ἀπόγονοι τοῦ ζευγαριοῦ, τὰ ἔντομα ἔχουν φτάσει σὲ ἀρκετὰ μεγάλο ἀριθμὸ γιὰ νὰ μπορέσουν νὰ ταΐσουν γονεῖς καὶ νεοσσούς. Ἂν, ὅμως, ἔρθει δεύτερο ζευγάρι πουλιῶν γιὰ νὰ κατοικήσει στὴν ἴδια περιοχή, τότε τὰ πράγματα δυσκολεύουν. Καὶ ἐπειδὴ πρέπει νὰ θεωρεῖται σίγουρο πὼς καὶ τὸ νέο ζευγάρι θὰ κάνει ἀπογόνους, τότε ἡ κατάλληλη θὰ εἶναι μεγαλύτερη ἀπὸ τὴν παραγωγὴ τῶν ἐντόμων καί, κατὰ συνέπεια, θὰ ἔρθει μιὰ ὡραία στιγμὴ ποὺ τὰ ἔντομα θὰ λείψουν. Βέβαια, ὅποτε συμβαίνει αὐτὸ στὴ φύση, οἱ καταναλωτὲς (τὰ πουλιὰ στὴ συγκεκριμένη περίπτωση) ψάχνουν καὶ βρίσκουν ἄλλες περιοχὲς μὲ τροφή. Σκεφτεῖτε, ὅμως, τί θὰ γινόταν ἂν τὰ πουλιὰ δὲν εἶχαν δυνατότητα μετακίνησης. Φυσιολογικὰ θὰ ψοφοῦσαν.

Αὐτό, ἀκριβῶς, συμβαίνει μὲ τὸν ἄνθρωπο. Ἡ γῆ εἶναι ὅλη δική του. Εἶναι ὁ μοναδικὸς καταναλωτὴς καί, ὅπως πολὺ καλὰ ξέρουμε, ὅσο πάει περιορίζει τοὺς ἐχθρούς του· Αὐτὸ σημαίνει, πὼς ἡ τρομακτικὴ πληθυσμιακὴ αὔξηση τῶν ἡμερῶν μας θὰ γίνει ἀκόμα πιὸ τρομακτικὴ αὔριο. Σὲ λίγο ἡ γῆ δὲν θὰ μᾶς χωράει καί, τὸ κυριότερο, δὲν θὰ μπορεῖ νὰ μᾶς θρέψει. Ἂν δὲν βροῦμε ἔγκαιρα λύση, θὰ καταλήσουμε νὰ τρῶμε ὁ ἕνας τὸν ἄλλον ἢ θὰ ὑποστοῦμε τὴ λύση τῆς πυρηνικῆς καταστροφῆς.

Ὑπάρχει, ἡ προοπτικὴ ἀποικισμοῦ σὲ ἄλλους πλανῆτες — αὐτὸ εἶναι σίγουρο, ὅσο κι' ἂν τώρα μᾶς φαίνεται ἀπίθανο. Μά, σήμερα, καὶ μέχρι νὰ φτάσουμε στὸ ἀπαραίτητο ἐπίπεδο γιὰ νὰ ταξιδέψουμε στ' ἄστρα, πρέπει νὰ πάρουμε τὰ μέτρα μας.

Ἡ γῆ, ποὺ προορίζεται γιὰ καλλιέργεια, ὅσο πάει καὶ λιγοστεύει. Πόλεις νέες, ἀλλὰ καὶ παλιές, ποὺ ἐπεκτείνονται, δρόμοι, ἀεροδρόμια, ἐργοστάσια, μεταλλεῖα κλπ, πιάνουν ὠφέλιμο καλλιεργήσιμο χῶρο καὶ ἀχρηστεύουν τὶς γειτονικὲς περιοχὲς μὲ τὰ ἀπόβλητα, τὰ καυσαέρια, τὰ σκουπίδια, τὶς στάχτες, τὶς πέτρες, ποὺ πετιῶνται ἀδιάκριτα σὲ κάθε κατοικημένη περιοχή.

Ἀπὸ τὴν ἄλλη, οἱ μέθοδοι καλλιέργειας ἀμέγουν καὶ ἀποδυναμώνουν τὰ εὔφορα ἐδάφη, ἐνῶ κανεὶς δὲν φαίνεται νὰ ἐνδιαφέρεται νὰ ἀξιοποιήσει τὰ λιγότερο γόνιμα. Μὲ δυὸ κουβέντες, πεινᾶμε, ἐνῶ θὰ μποροῦσαμε νὰ ζοῦμε σὰν ἄνθρωποι. Βέβαια, δὲν πεινᾶμε ὅλοι. Καὶ τὸ χειρότερο, τὰ ἑκατομμύρια ἀνθρωποι, ποὺ ὑποσιτίζονται καὶ τὰ χιλιάδες βρέφη ποὺ πεθαίνουν κάθε μέρα στὴν Ἀφρικὴ καὶ τὴν Ἀσία, μᾶς φαίνονται πὼς βρίσκονται ἀρκετὰ μακριὰ γιὰ ν' ἀσχοληθοῦμε μαζί τους. Στὸ κάτω - κάτω, ἡ μείωση τῆς πληθυσμιακῆς αὔξησης τῶν φτωχῶν ἀπομακρύνει τὰ δικά μας προβλήματα ἐπιβίωσης· Ἀλλά, αὐτὸ εἶναι τραγικὸ λάθος. Ἡ ὑπογεννητικότητα ἀποτελεῖ χαρακτηριστικὸ τῶν προηγμένων χωρῶν, ἐνῶ ἀντίθετα, ἡ ὑπερπληθυσμιακὴ αὔξηση συμβαίνει μόνο στὶς πάμφτωχες χῶρες. Γνωστοὶ οἱ λόγοι. Τὸ φαΐ καὶ ἡ παιδεία μποροῦν πολὺ πιὸ ἀποτελεσματικὰ νὰ ἀνακόψουν τὸ ρυθμὸ γεννήσεων, ἀπὸ τὴ στείρωση μὲ ἀντάλλαγμα ἕνα τρανζίστορ. Ἐξ ἄλλου, οὔτε ἡ πεῖνα, οὔτε ἡ στείρωση, οὔτε οἱ ἐνδημικὲς ἀρρώστειες, οὔτε οἱ πλημμύρες, οὔτε οἱ σεισμοὶ μποροῦν νὰ μειώσουν τὴν ἐκρηκτικὴ πληθυσμιακὴ αὔξηση τῶν ἀσιατικῶν κυρίως χωρῶν.

Ἡ λογικὴ τῆς ὑπερσυσσώρευσης πλούτου καὶ ἀγαθῶν πρώτης ἀνάγκης, ἀπὸ τὶς πλούσιες χῶρες, γιὰ τὸν πολιτικὸ καὶ οἰκονομικὸ ἔλεγχο τῶν ὑπολοίπων χωρῶν, ἔχει ἀποδειχθεῖ ὄχι μόνο ἀπηρχαιωμένη, ἀλλὰ καὶ καταστρεπτικὴ γιὰ τὴν ἴδια τὴν ἀνθρωπότητα. Μὲ τὰ σημερινὰ δεδομένα, ὁ πληθυσμὸς τῆς γῆς αὐξάνεται, κατὰ 100.00 τὴν ἡμέρα. Καὶ ἐπειδὴ, ἡ μεγαλύτερη αὔξηση συμβαίνει στὴν Ἀσία, στὴν Ἀφρικὴ καὶ στὴ Νότια Ἀμερική, ἔχει ὑπολογιστεῖ πὼς τὸ ἔτος 2020 οἱ πληθυσμοὶ τῶν περιοχῶν αὐτῶν θὰ ἀφανίζονται ἀπὸ τὴν πεῖνα. Καταλαβαίνει κανεὶς τὶ ἔχει νὰ γίνει ὅταν ὁ μισὸς πληθυσμὸς τοῦ πλανήτη μας ἀρχίσει νὰ παλεύει μὲ νύχια καὶ μὲ δόντια γιὰ ν' ἀρπάξει τὴν τροφή, ποὺ θὰ τὸν κρατήσει στὴ ζωή. Γιατί, ἂς μὴν ξεχνᾶμε, ὅλος αὐτὸς ὁ κόσμος, θᾶναι ἐτσι κι' ἀλλιῶς καταδικασμένος ν' ἀποθάνει. Καὶ περισσότερες ἐλπίδες ἔχει νὰ ἐπιζήσει ὁ λαὸς ποὺ ἀγωνίζεται παρὰ ἂν περιμένει τὴν ἐλεημοσύνη τῶν χορτάτων· Γι' αὐτό, τὸ καλύτερο ἀπ' ὅλα εἶναι νὰ βοηθηθοῦν οἱ χῶρες αὐτὲς τώρα. Γιατί, σὲ 40 μόλις χρόνια ἡ κατάσταση θὰ εἶνει τραγικὴ γιὰ ὅλους μας.

Ἀλλά, μὲ τὸ πρόβλημα τῆς διατροφῆς καὶ τῆς δημιουργίας νέων παραγωγικῶν ἐδαφῶν, συνδέεται ἕνα ἄλλο ὀξύτατο πρόβλημα: τὸ ἐνεργειακό. Τραγικὸ στὴ σημασία του, τὸ πρόβλ[illegible] τῆς ἐξεύρεσης πρώτων ὑλῶν [illegible] παραγωγὴ ἔργου ἔχει κατα[illegible] σει ἐφάλτης τῶν βιομηχανι[illegible] χωρῶν. Εἶναι ἀδιανόητο, [illegible] τοὺς ἐγκεφάλους τῆς ἐνεργ[illegible] κῆς πολιτικῆς, τὸ πὼς φτάσ[illegible] στὸ σημεῖο νὰ μετρᾶμε κάθε [illegible] λύτιμη σταγόνα πετρελαίου, [illegible] θὰ κάψει ἕνα ἐργοστάσιο, [illegible] πλοῖο, ἕνα ἀεροπλάνο ἢ ἕνα [illegible] τοκίνητο.

Ἡ πυρηνικὴ ἐνέργεια, κ[illegible] τὰ ψέματα, ἀποδείχτηκε οὐσ[illegible] στικὰ ἄχρηστη γιὰ κάθε ειρ[illegible] κὴ χρησιμοποίησή της. Τὰ [illegible] διενεργὰ ἀπόβλητα τῶν ἐργο[illegible] σίων μολύνουν ἀνεπανόρθωτα [illegible] περιβάλλον καὶ ἡ μόνη «ἀπο[illegible] λεσματικὴ» λύση, ποὺ ἔχει π[illegible] ταθεῖ μέχρι τώρα εἶναι ἡ ἐπ[illegible] ξευση τῶν ραδιενεργῶν σκο[illegible] διῶν μας στὸ διάστημα. Γεγο[illegible] ποὺ δὲ συμφέρει, πρὸς τὸ [illegible] ρόν, οὔτε στοὺς βιομηχάνο[illegible] οὔτε καὶ στὸ διάστημα. Ἀλ[illegible] λύσεις, πιὸ συμφερτικὲς καὶ [illegible] γότερο μολυσματικές, ὑπάρχ[illegible] μὰ κι' αὐτὲς ἔχουν τὰ προβ[illegible] ματά τους. Τὸ νερό, λόγου χ[illegible] ρη, μπορεῖ νὰ λύσει ἕνα πο[illegible] μεγάλο ποσοστὸ τοῦ ἐνεργειακ[illegible] προβλήματος, ἀλλὰ κι αὐτὸ [illegible] ρουσιάζει βασικὰ θέματα μόλ[illegible] σης. Τὸ ἐγκαταστάσιο, ποὺ θὰ χ[illegible] σιμοποιήσει τὸ νερὸ γιὰ τὴν [illegible] ραγωγὴ ἔργου, μοιραία θὰ τὸ [illegible] ποβάλει καὶ μάλιστα στὴν [illegible] πηγή, ποὺ τοῦ τὸ προμήθε[illegible] Στὸ ποτάμι. Εὐνόητο εἶναι [illegible] τὸ νερό, ποὺ φεύγει ἀπὸ τὸ [illegible] γοστάσιο εἶναι πιὸ ζεστὸ [illegible] κεῖνο ποὺ μπῆκε. Ἡ αὔξη[illegible] αὐτὴ θερμοκρασία προκαλεῖ [illegible] ἀνάλογη ἀνύψωση τῆς θερ[illegible] κρασίας τοῦ ποταμοῦ καὶ μ[illegible] στα, τόση, ὅση χρειάζεται [illegible] νὰ μὴν ἀφήσει τίποτα ζωντ[illegible] Ἄρα, χρειάζεται μιὰ συσκ[illegible] ποὺ θὰ κρυώνει τὸ νερό, [illegible] βγαίνει σὲ σημεῖο, ποὺ νὰ [illegible] ἀνεβάζει τὴ θερμοκρασία τοῦ [illegible] ταμοῦ παραπάνω ἀπ' ὅτι [illegible] πει. Τώρα, ποιοὶ καὶ πόσοι [illegible] χουν καταλάβει ὅτι μιὰ τέ[illegible] ψωκτικὴ συσκευὴ εἶναι ἀπεί[illegible] φτηνότερη ἀπὸ μιὰ καθολικὴ [illegible] ξαφάνιση τῆς ζωῆς σ' ἕνα πο[illegible] μι — αὐτὸ εἶναι μιὰ ἄλλη [illegible] στορία.

Ὁ ἀέρας καὶ ἡ γῆΐνη θερμ[illegible] τα μποροῦν ἐπίσης νὰ λύσ[illegible] κατὰ ἕνα ποσοστὸ τὸ ἐνεργ[illegible] κό. Ἀλλά, πρὸς τὸ παρόν, [illegible] σχετικὲς μελέτες εἶναι στὰ σπ[illegible] γαρα. Μέ,ει ἡ ἐνέργεια, [illegible] προέρχεται ἀπὸ τὸν ἥλιο. Ἡ [illegible] οἱ σχετικὲς ἔρευνες ἔχουν π[illegible] χωρήσει σημαντικά, τόσο σὲ [illegible] ράματα, ὅσο καὶ σὲ συμπερά[illegible] τα. Βρέθηκε, ὅτι ἡ ἐπιφά[illegible] τῶν ἡλιακῶν κατόπτρων μπο[illegible] νὰ μειωθεῖ σημαντικὰ ἂν ὑπ[illegible] χει ἕνα κεντρικὸ σύστημα, π[illegible] νὰ ἀποθηκεύει τὴν ἡλιακὴ ἐ[illegible] γεια καί, μὲ κατάλληλη δικτ[illegible] ση, νὰ τὴν διοχετεύει στοὺς [illegible] καταναλωτὲς. Σχετικὰ πειράμα[illegible] στὴ Σουηδία ἔδειξαν πὼς [illegible] μὲ ἐλάχιστη ἡλιοφάνεια, μπορ[illegible] νὰ λυθοῦν πάμφθηνα τὰ προβ[illegible] ματα φωτισμοῦ, θερμοσίφω[illegible] ἠλεκτρικῆς κουζίνας καὶ κεντ[illegible] κῆς θέρμανσης τῶν κατοί[illegible] μιᾶς πόλης. Ἀπὸ κεῖ καὶ πέ[illegible] ἀνάλογα μὲ τὴν ὑπευθυνότη[illegible] ποὺ μ